

Pech onderweg

Tekst & illustraties Eddy Janssens

'Wij willen wel eens wat anders zien dan weilanden met Hollandse koeien en Kieviten,' klonk het ten huize van de auteur. In deze aan mij gerichte beschuldiging verschool zich een grond van waarheid. Werd een voor de vakantie klaargemaakte auto buiten gereden, dan keerde deze spontaan de neus naar het noorden. Maar op die ochtend in mei 1999 kreeg ik hem toch – met enige tegenzin – in zuidelijke richting gekeerd. Doelen van de reis waren de vogelrijke militaire kampen bij Reims en een verkenning van de Argonstreek. Beide doelen lagen in Frankrijk. Als tijdelijke uitvalsbasis was gekozen voor een vakantiehuisje in Ethe in Belgisch Lotharingen. Op de heenreis verlieten we bij Léglise de autobaan in de richting van Arlon. Daarna reden we langs secundaire wegen verder. Het begon al goed met twee mannetjes Goudvink, rond-scharrelend in de wegberm. Voor mijn niet zo fanatiek als ik vogelend gezelschap was het schouwspel een openbaring van schoonheid. De streek bood mooie uitzichten. Wij reden langs weilanden met Waalse koeien, maar zonder Kieviten.

In de grote voortuin van een oud en vervallen huis aan de dorpsrand van Habay-la-Neuve zaten Europese Kanaries. Zij waren door een hoge coniferen haag beter te horen dan te zien. De omgeving van Vance, het volgende dorp, bracht Geelgors, Grauwe Klauwier en een goede observatie van een laag zwevende Rode Wouw. We bereikten ons vakantieverblijf. De huisjes tegen de helling aangeplakt, het dal één rust en groen. Er was weinig activiteit te zien, alleen een grote blauwwit gestreepte circustent duidde op een voorbij of nog komend evenement. Zo al met al was het een leuke ochtend geweest, maar een gevoel van onbehagen bekwam me ondertussen wel. Dat was al begonnen toen we tot tweemaal toe de verkeerde sleutel kregen. Eenmaal binnen bleek de koffiezetter te ontbreken, de kraan lekte en de dekens hadden als onderlegger voor een

tuinteestje gediend. Geen gezeur; het was tenslotte vakantie! We bleken leuke burens te hebben: een groep entomologen. Toevallig ook nog uit eigen streek.

In de eethoek was een forse huisspin bezig haar hangmat te haken. Met zachte dwang (glas en bordje) werd ze buiten gezet, richting de burens! Op nieuwe locaties valt mij altijd de eer te beurt om als eerste de douche uit te testen. Daarna kan ik het juiste samenspel tussen koud- en warmwaterkraan aan de volgende mededelen. Op het moment dat ik met opgeheven hoofd het water over m'n gezicht liet stromen, besloten sproeikop en doucheslang hun jarenlange samenwerking te beëindigen. De slang vierde dit vooral nogal wild! Na dweilen, afdrogen, aankleden en tijdelijke herstelling keerde de rust in het kleine huisje terug. Heerlijk om na zo'n avontuur in de zon op het terras van een aperitiefje te genieten. Een Fitis zong zijn melancholieke lied, Kramsvogels vlogen over en in een struik voor mij zat een kras-sende Grasmus. Een uit het niets opgedoken rosse kat (gelukkig geen zwarte) kronkelde zich met holle rug en gestrekte staart rond mijn benen tot ze schrok. Gemopper vanuit de keuken: de

werking van de elektrische kookplaten bleek niet met de aanduiding op de draaiknoppen overeen te stemmen, maar na het kookavontuur konden we verder nog van een kalme avond genieten... Totdat vanuit het dal de hel losbrak. Dat moet rond 22.30 uur geweest zijn toen. Housemuziek, zo luid dat ze zelfs tot boven op de berg voelbaar was. Daar was die tent voor! Het waren vooral de bassen die met hun versneld hartritme me opjoegen. Later konden we laserstralen door de nacht zien dansen. Met kleine oogjes, maar o zo vastberaden, stonden we al vroeg aan het onthaal. Men sprak er Nederlands maar ik werd op een nogal hautaine manier te woord gestaan. Dat ene opgetrokken mondhoekje van de baliedame was net even teveel. 'Je leek wel Youp van 't Hek met je 'kolèrehekel,' zei mijn vrouw na afloop. Buiten dit voorval, een rond brillette en een kalend voorhoofd houdt iedere vergelijking met de cabaretier echter op. Onze eerste halte in Frankrijk was de noordkant van het militaire domein 'Camp de Suippes'. Hier moesten Bergfluiters zitten. Het was wat mistig. Daarom probeerde ik ze dichterbij te krijgen met behulp van een geluidscassette. Een weinig door mij gebruikte techniek maar één die soms goede resultaten geeft. De afgespeelde vogelzang lokt meestal de desbetreffende vogel die komt kijken welke soortgenoot er zit te playbacken. Toen ik echter de startknop indrukte weerklonk niet de Bergfluit maar de Back Street Boys. Tegelijkertijd sloeg mijn dochter de hand voor haar mond. De Bergfluit lag nog op haar nachtkastje: vergeten te verwisselen. Al fluitend liep ik tweemaal rond de auto; één bloeddrukverhoging per dag was voldoende. Bij Sommepey-Tahure was de mist wat opgetrokken; ook in mijn hoofd. Daar zorgde een over de velden zeilend vrouwtje Grauwe

Kiekendief voor. Hier in de Champagne moet zijn nest – als bij ons de nesten van weidevogels – tegen gigantische maaimachines beschermd worden. De weg langs het stadje Suippes loopt westwaarts langs het gelijknamige kamp. We sloegen zo maar een weggetje in. Het liep dood op het oefenterrein. Een bosschage met Meidoorn en Braam was het middelpunt voor de gevederde bewoners van dit overigens wat kale perceel. Achtereenvolgens kwamen hier Roodborsttapuit, Geelgors, Paap, Grauwe Gors en Grauwe Klauwier zitten. Allemaal mannetjes; de vrouwtjes zullen thuis op het nest gezeten hebben. Het leek ook wel de dag van de vogels met 'grauw' in de naam. Een volgend militair kamp was dat van Mourmelon met vele Grauwe Klauwieren, Paap, Koekeek, Torenvalk en Bonte Vliegenvanger. Deze kampen zijn een oase in dit door landbouwbeheer met grootheidswaaninzin verwoeste landschap. Zo ver het oog reikt graanvelden. Dat leverde wel veel Grauwe Gorzen op. In het Engels heet de soort dan ook 'Corn Bunting'. Om de paar honderd meter zat er wel een exemplaar zingend op de telefoondraden. We bereikten het derde militaire domein, Camp de Morronvilliers, met kans op Griel en Kleine Trap. Maar hoe grondig ik ook kale akkers en de randen van het domein bekeek, geen van beide was te zien. Over het hier nog voorkomen van Kleine Trap had ik al wel mijn twijfels. De aanwezigheid van Grasmus, Braamsluiper, Fitis, Gele Kwikstaart, Tjiftjaf, Winterkoning, Zomertortel en Nachtegaal zorgden gelukkig alsnog voor een vogelrijke wandeling.

Tijdens de picknick werden we aan-genaam verrast door de verschijning van een zingende Orpheusspotvogel. De 'orpheus' heeft een egaal verenkleeft en meestal bruine in plaats van de blauwgrijze poten van de Spotvogel. Andere verschillen waren moeilijk te zien bij de door de begroeiing heen en weer wippende vogel. De zang is nog het beste kenmerk. Hoewel ons vizier de rest van de namiddag niet speciaal op vogels gericht was, waren toch nog Buizerd, Grauwe Kiekendief, Rode en Zwarte Wouw te zien. Een slecht begonnen dag was toch nog uitgegroeid tot een topper.

Verbazing bij de thuiskomst: de lekkende kraan was gemaakt en de douche voorzien van een nieuwe slang en sproeikop. Na het eten zaten we buiten gezellig met onze burens, de entomologen, te kletsen. Gespreksonderwerp nummer één was het nachtlawaai. Het leek wel een wedstrijd 'wie lag er het langst wakker'. Eén van de buurvrouwen won met 3.15 uur. De 'jeugd van tegenwoordig', dat soort muziek, de verkeersagressie en de digitale lawine die onze maatschappij overspoelt, passeerden de revue. Na enkele pilsjes voelden we ons hier op de berg bij machte om met één arm-zwaai de hele wereld naar onze natuurminnende hand te zetten. Toen we elkaar door het duister niet meer zagen zitten en naast onze glazen begonnen te grijpen, was het bedtijd. Het beloofde een prachtige dag te worden met al van 's morgens vroeg volop zon. De muziek stond de voorbije nacht opmerkelijk stiller zodat er geen nieuw record 'wakker liggen' was gevestigd. Tussen Lamorteau en Torgny (België's zuidelijkste plaatsje) stroomt de Ton die wat verder samen-vloeit met de Chiers. Het riviertje vormt hier de grens tussen België en Frankrijk; het smalle weggetje met z'n hoge heggen is bekend bij veel vogelaars. Een niet te missen halte alvorens

Frankrijk binnen te rijden. Al onmiddellijk was een paartje Grauwe Klauwier te zien. Daarna arriveerde een grote groep Putters. Op een graslandje zaten voedsel zoekende Roeken en hoog boven onze hoofden cirkelden Raven rond. Ik stond als aan de grond genageld toen een halve meter achter me een Nachtegaal zijn luide lied bracht. Op weidepalen en prikkeldraad streken Kneus neer; iets verder weg zaten nog een mannetje Grauwe Klauwier en mannetje Zwarte Roodstaart. Toen de Nachtegaal even zweeg, waren ook nog Zanglijster en Zwartkop te horen. De enige actie in het verlaten dorpje Torgny was een voetbalwedstrijd met meer spelers dan supporters.

De Argonstreek ligt ten westen van Verdun en is nog niet verpest door de al eerder genoemde landbouw-praktijk en ruilverkaveling. Alles is er nog kleinschaliger met veel houtwallen en bossen. We begonnen onze verkenningstocht aan het 'Etang de Belval'. Een schitterend meer met brede rietkraag. Op korte afstand van het meer had de plaatselijke VVV naast de weg twee tafels met zitbanken geïnstalleerd: koffietijd! Mooi uitzicht over het glooiende landschap met in de verte enkele kerktorens; het summum van rust. Volgens mijn vriend woont God hier maar mijn neef beweert dat Hij in de Provençe verblijft. Ik had het eergisteren moeten vragen toen ik met Hem sprak tijdens het douche-incident. We zaten hier op de kruising van drie verschillende biotopen. Achter ons een klein dennenbos met fluitende Vinken, links wat aan het gezichtsveld onttrokken het meer met de luide zang van een Grote Karekiet. Voor en rechts weilanden met Veldleeuwerik, Torenavalk, Buizerd, Zomertortel, Gaai en een richting het meer vliegende vrouwtje Bruine Kiekendief. Vanachter enkele verspreid staande bomen verscheen een Zwarte Wouw, later nog één tot ze

uiteindelijk met z'n vieren waren. Het gezelschap kwam vlak voor ons z'n zweefkunsten vertonen; nu en dan deed één van hen een korte duik neerwaarts. Ik had er zowaar mijn brood en de intussen koud geworden koffie voor laten staan. De Grote Karekiet zijn batterij geraakte maar niet leeggezongen. Ik gaf hem dan ook de verdiende aandacht; hij kwam er zelfs voor dichterbij zitten. We reden verder van dorpje tot dorpje met in de straatjes buitelandse Huis- en Boerenzwaluwen. Met weinig of geen nieuwbouw en verdraagzaamheid der bewoners is er nestgelegenheid in overvloed.

Alleen de auto 's voor de huizen en een enkele schotelantenne verraden dat de tijd hier niet heeft stil gestaan. Die liep hier alleen wat trager. Ik prees dit voor het oog stressloze bestaan, met het besef dat wat pittoresk is voor de één vaak de armoede van een ander is. Buiten de bebouwing kon mijn vrouw haar plantencollectie aanvullen. Op mijn soortenlijst kwamen er nog weinig verrassingen bij. Gehoopt op soorten als Hop en Roodkopklauwier moest ik het doen met Ringmus, Groenling en Matkop. De streek zou echter niet meer zijn wat het ooit geweest is; waar nog wel eigenlijk? In de buurt van Beau-lieu en Argonne zweefde een Buizerd rond met bijna hetzelfde vliegpak aan als een Dwerlgarend. Hoe lang ik ook keek; het bleef steeds een Buizerd. Met nog enkele Grauwe Klauwieren, twee Zwarte en net voor de grens een Rode Wouw was er toch tevredenheid. De laatste dag was een 'vogelloze' met 's avonds nog één te volbrengen taak; het invullen van het beoordelingsformulier over ons verblijf hier. De laatste vraag luidde: 'Komt u hier nog terug'?

Een vierde militair kamp, dat vorig jaar buiten de actieradius viel was dat van Sissonne; ten noorden van Reims. Dit jaar (mei 2000) waren we in de buurt met nog tijd over voor een bezoek. Ondervinding heeft me geleerd om tijdens vakanties zonder een uitgesproken ornithologisch doel toch materiaal mee te nemen. Het is een last die je als vogelaar letterlijk en figuurlijk moet dragen. Uitgerekend valt er op dergelijke momenten iets onverwachts te beleven. De omgeving van het dorpje Nizy-le-Compte (Champagne-streek) mocht gerust een veldleeuweri-

kenbolwerk genoemd worden. Al zingend de hoogte in klimmend, biddend of met gespreide vleugels dalend; overal waren ze aanwezig. Eén exemplaar lopend tussen het korte gras naast een zandpad bezorgde me even determinatieproblemen. Zijn verenkleed was zo licht van tint dat ik eerst aan een Duinpieper dacht. Bij het opvliegen waren de witte achterste vleugelranden en de eveneens witte buitenste staartpennen zichtbaar: toch een Veldleeuwerik. Het was zoals maar weinig veldgidsen vermelden een leucistisch exemplaar. De randen van het 'Camp de Sissonne' boden Grauwe Klauwier, Grauwe Gors en een Orpheusspotvogel. Vanuit het dorp Sissonne doorkruist de D60 het ganse militaire terrein en het is toeganke-lijk. Een kruispunt niet ver verwijderd van het plaatsje La Selve bood een mooi uitzicht. Ik liet het telescoopbeeld over het panorama glijden; Gele Kwikstaart, Roodborsttapuit, Kneu en al weer een mannetje Grauwe Klauwier; je zou er nog aan wennen. In mijn beeld bewoog iets ver weg op een okerkleurige akker. Zoeken, scherp stellen, de vreugde! Het was een Griel! Slaakte ik een vreugdekreet om deze voor mij nieuwe soort? Het zal wel. Gebukt lopend de telescoop – als was het een boreling – onder me dragend, sloop ik een weggetje aan de overkant van de baan in richting Griel. Vanaf mijn verscholen opstelling was de vogel goed te zien. Met één afhanginge vleugel zat hij zich te poetsen. Plots was hij er niet meer gerust op en keek met dat grote gele oog in mijn richting. Vals alarm. Het verenkleed werd even door elkaar geschud om zich nadien comfortabel in een kuiltje te nestelen. Met gesloten ogen en neergedrukt zittend nauwelijks van zijn omgeving te onderscheiden, af en toe werd het 'boze' oog eventjes geopend. Deze vogel met de grootte van een Scholekster is door zijn ontwerper echter niet met schoonheid en de juiste verhoudingen bedeed. Geen soort om op een poster naast je bed te hangen.

We verlieten het 'Camp de Sissonne' en vonden in het dorp Pierrepont een café met terras dat te aanlokkelijk was om aan voorbij te gaan. Met uitzicht op een lieflijk pleintje kregen we gezelschap van enkele 'straatjongens': Huismussen, die bij ons ook al zeldzaam aan het worden

zijn. Het is maar niet te hopen dat ze ooit nog eens als soort voor de vogellijn eindigen.

Het zonnige weer, de mussen, en de aanwezige geur hier deden me aan mijn kindertijd denken. Het waren de jaren van 'gezichten op het behang maar niet echt van binnen bang'. Wij woonden twee hoog met achteraan in de hoek tussen keuken en woonkamer een groot terras. Naast dit terras rees een hoge blinde muur op van het twee verdiepingen hoger aanpalend pand. Het droge getjilp van de mussen en de geur van de door zon opgewarmde bakstenen muur is me altijd bij gebleven. De Huismussen broedden er met verscheidene paren onder de hoge dak-rand en geregeld vielen er jongen uit het nest. Met hun naakte lijfjes en de nog gesloten bolle oogjes lagen ze dood op de warme terrasvloer. Ik kende toen maar twee vogelsoorten; mussen en Merels. Aan die laatste had ik een hekel. Naar bed moeten gaan als het buiten nog licht was vond ik een kwelling. En altijd zat die Merel op de rand van de dakgoot te zingen alsof het leven één groot feest was. Waar ik in mijn gedwongen eenzaamheid anders over dacht.

Ondanks aandringen van de ober hielden we het op één glas van de huiswijn. Het 'en nu in één ruk naar huis' verliep wel even anders dan voorzien. Ergens op een T-kruising moest er noodgedwongen gewacht worden voor een in aantocht zijnde wielervoerster. Eerst passeerde de wedstrijdswagen met wapperende rode vlag uit het open dak stekend. Na een korte

stille kwam het geluid van kettingen lopend over kamwielen en van rubber over asfalt. Rechtdoor rijden mocht niet, terugging niet, mee volgen was de boodschap. Over de smalle weggetjes ging het heuvel op heuvel af. Wel mooi het uitzicht voor ons met de gekromde rennersruggen gekleed in felle kleuren zich als een lint door het landschap slingerend. Als mijn voorganger met knipperlicht aangaf het komend baantje rechts in te willen werd hij snel op andere gedachten gebracht. Een aldaar staande 'official' met arends-oog had dit gezien en gaf met molenwiekende armen aan dat er rechtdoor gereden moest worden. Het ganse circus stooft door een gehucht met wat volk op straat maar zonder enige uitwijkmogelijkheid. Wij voelden ons als het soort mensen dat met een ontroerende simpeldheid achter een fanfare loopt. Plots sloeg het peloton rechtsaf en mochten wij naar links. Wat verweesd werden we achtergelaten met vooral de vraag 'Waar zijn we nu?' Naast de weg stond een groep gepensioneerde wielertoeristen. Gekleed in volledige wielrennersuitrusting hadden zij met de onderarmen leunend op het stuur de wedstrijd gevolgd. Op het ogenblik dat ik de weg wou vragen riep de laatste van de groep al wijzend en lachend: 'la Belgique, c'est par là'. Al lachend vertrok de hele groep, maar in hun enthousiasme haakten de laatste twee in elkaar en belanden ze in de berm. God straft onmiddellijk! Zou Hij dan toch hier in de Champagne streek wonen?